

„Nem súlyed az emberiség!”...

Album amicorum Szörényi László LX. születésnapjára

Főszerkesztő: JANKOVICS József
Felelős szerkesztő: CSÁSZTVAY Tünde
Szerkesztők: CSÖRSZ Rumen István
SZABÓ G. Zoltán

Nyitólap: www.iti.mta.hu/szorenyi60.html

MTA Irodalomtudományi Intézet
Budapest, 2007

KOROMPAY H. JÁNOS

Horváth János Eötvös Collegium-beli tanári jelentéseiből (1905–1923)

1903-ban kezdődő és 1923-ig tartó kollégiumi tanítása három nagy egységből áll. Az első 1903-tól 1908-ig tart: Horváth János Bartoniek Géza felkérésére úgy tartotta meg óráit, hogy közben a Trefort utcai Gyakorló Főgimnáziumban, majd az V. ker. áll. Főreáliskolában (a Markó utcai Berzsenyi egyik elődjében), végül a II. ker. áll. Főreáliskolában (a régi Toldyban) tanított. A második időszak az Eötvös-kollégiumba való beosztással indult 1908 októberében s a világháború kitörésével zárult, amelyben közel három évig teljesített a fronton katonai szolgálatot. 1917 áprilisában mentették fel: ekkor kezdődött az utolsó szakasz, amely az 1923-ban történt egyetemi tanárrá való kinevezéssel ért véget.

Tanári jelentéseit az Eötvös Collegium archívuma őrzi. Ezekből közlünk most válogatást, hálás köszönetünket fejezve ki az anyag kutatásának és publikálásának lehetőségéért.

1905. június 7.

Francia: „[A] második félévben, a haladottak csoportjából Eckhart [Sándor] – nagyobb készségének megfelelőleg – [Lucien] Bézard úrhoz tétetett át.

A kezdő filológusok olvasmánya: Daudet: *Le petit chose*; a kezdő historikusoké: Thierry: *Récits des temps mérovingiens*; a haladottaké: Daudet: *Tartarin de Tarascon*; Molière: *Les précieuses ridicules*, *Le malade imaginaire* és Marivaux: *La surprise d'amour*.”

„Magyar irodalom.

I., II. és III. évesek külön-külön csoportba voltak sorozva. A két első csoport az 1711 előtti, a III. csoport az 1711 utáni irodalommal foglalkozott.

Az I. évesek nagyon sokan voltak (Czebe [Gyula], Gulyás [József], Marcsek [Andor], Mohay [Lajos], Pais [Dezső], Pintér [Lajos], Rabb [István], Trócsányi [Zoltán], Velledits [Lajos]); s ezek közül hét magyar–latin–görög szakos, csak kettő magyar–német, magyar–francia egy sem. E csoportnak tehát összességében véve két hátránya volt: a tanárjelöltek nagy száma és szaktanulmányaik egyneműsége. – Nagy számuk azért, mert ritkábban volt alkalmuk külön végzett tanulmányaikat az egész csoport

előtt bemutatni. Szaktanulmányaik egyneműsége pedig megnehezítette az idegen befolyások tárgyalását, s korlátozta a modern műfajok külföldi fejlődésére való kiterjeszkedést. A tavalyi első csoport e tekintetben szerencsésebb összeállítású volt.

Ez az első csoport különben is gyengébb a tavalyinál. Túlnyomóan közepes tehetségek, kik közül csak Czebét s talán még Paist lehetne kiemelni.”

„A II. éveseket (Kuncz [Aladár], Kräuter [Ferenc], Laczkó [Géza], Pózna [Lajos]) már méltóztatik ismerni. Ezek általában véve jók; Laczkó teljes mértékben megfelelt a hozzá kezdettől fogva fűzött várakozásainknak.”

„A III. évesek (Bauer [Herbert: Balázs Béla], Borsiczky [Árpád], Fest [Sándor], Kalocsay [Endre], Szabó [Miklós], Szeremley [Császár Loránd], Szolár [Gyóni Ferenc]) mind a két előbbi csoportnál többet mutatnak fel. Vannak köztük igen jó filológusok (Szabó, Szeremley), kik igen pontos, lelkiismeretes tanulmányokat készítettek; vannak eredeti gondolkodásuk (a két előbbin kívül Bauer és Fest, jóllehet Bauer kissé különc) s a többi is kifogástalanul végzi minden dolgát. – Ezekkel a magyar drámairodalom fejlődését tekintettük át Kisfaludy Károlyig s a regényét Jósikáig. Kár, hogy a magyar irodalomnak éppen leggazdagabb s -fejlettebb korára jut legkevesebb időnk. De erre a tanárvizsgálatok anyagbeosztása kényszerít.”

1908. május 28.

„*Huszt* [József] finomabb stilus-érzéknek adta biztató jeleit s ez oly ritka tulajdonság, hogy e helyen külön említésre tartottam méltónak.”

„Kitűnők” a IV. évesek közül Pais és Trócsányi. „De míg ez utóbbi, úgy látszik végképen a nyelvészetre adta magát, Pais összes eddigi tanítványaim közül legalkalmasabbnak mutatkozik irodalomtörténeti tanulmányokra. Komoly rokonszenvvel készítette egész collegiumi pályája alatt, nagyszámú, alapos dolgozatait; általános tájékozást szerzett az irodalmi fejlődés egész menetéről s mélyebbre is hatolt annak nem egy részletébe; bizonyos gyakorlatra tett szert ekként, melynek további értékes fejlődéséről józan gondolkodásmódja, fejlettebb ízlése és szerény becsületessége biztosít.”

1909. június 5.

IV. évesek: „Gragger [Róbert]nél ellenben (ki szintén kitűnően vizsgázott) már megvan a baj. Igaz, hogy ő sokat dolgozik s különösen irodalmi kölcsönhatásokat szerencsésen vesz észre s ügyesen mutat ki; igaz, hogy e téren hasznos munkát várok tőle: de sajnálattal tapasztalom, hogy mióta neve nyomtatásban jelent meg, mind nagyobb önelégültséggel véli magát kész tudósnak s olybá tűnik fel, mintha főczélul a nyilvánosság előtt való mennél sűrűbb szereplést tekintené.”

II. évesek: „Legerősebb tehetség köztük Huszt, kit sajnosan látok más szaktanulmány (a görög) felé távolodni.”

„Az I. évesek – sajnós! nagyon sokan voltak [...]. Tizenkét embert bajos egyenlő mértékben állandóan foglalkoztatni, még nehezebb ellenőrizni s alaposan megismerni. Ép

ezért az eddiginél nagyobb mértékben törekedtem arra, hogy minden óránk igazi közös munka legyen. Mindenki (vagy lehetőleg mindenki, – mert eszközeink nem mindig engedhetik ezt meg –) a kitűzött kérdésről előre tájékozódva jön az órára; egyik részletre egyik, másikra másik ad felvilágosítást; meghallgatom bírálataikat, pótló megjegyzéseiket társaik közlésére vonatkozólag; bizonyos kérdésekről, mik elkerülték figyelmüket, ott a helyszínen gondolkozni kényszerítem őket. Így aztán mind folyvást tanul, egyenletesen dolgozik, kénytelen gondolkozni s érdeklődésük erősödik. Viszont én is jobban megismerem őket, ők is egymást: minnek következtében kevésbé lehet alkalom arra, hogy valaki önhittségében háborítatlanul megmaradjon.

Eljárásomat még egy kedvezőtlen tapasztalat irányította más felé is. Nem tudnak u.i. írni; a középiskolából legtöbbször csak szónoki dagályt hoznak magukkal, de becsületes, egyenes, érthető, reális beszédet nem igen. Ezért az említett közös munkán kívül önálló dolgozatokat is készíttetek mindenikkel, ha lehet, kettőt is évenként: hadd álljon ki-ki a maga lábára, szedje össze ő maga a kérdés bibliográfiáját, rendezze saját maga a megismert anyagot s öntse tisztességes bemutatható formába. Csak így érhető el, hogy megtanulják a legegyszerűbb, de úgy látszik: legnehezebb szellemi munkát: hogy tudniillik ne mondjanak többet és nagyobbat, mint a mennyit igazán tudnak és gondolnak. [...]

Zolnai [Bélá]nál már egy kis elkapatottság jeleit vettem észre, bár tehetséges fiú: mindenesetre javítható.”

1910. június 2.

Magyar: „15 első éves növendéke volt. E nagy szám már egy kis kószoló az új kollégiumból. Ily nagy csoportot sem vezetni, sem megismerni nem lehet úgy, mint az eddigi kisebbeket; 15 emberrel szemben már bajos megőrizni az egyszerű bizalmas beszélgetés hangját: a tanár minden beszéde szükségképp előadás-szerűvé, a csoport szinte osztállyá lesz.

Az eddigi kisebb csoportokban egy-egy növendék munkája töltött be egy vagy két órát s mégis elégszer rákerülhetett a sor valamennyire. A mostani nagyobb szám mellett ilyen eljárással egész évben csak kétszer referálhatott volna egy-egy. Kisebb, egyszerűbb, részlet-témákat kellett tehát kitűznom, hogy lehetőleg valamennyien feldolgozhasák s minden órán mennél többen jussanak szóhoz. Viszont e miatt komolyabb, huzamosabb előkészületet igénylő feladatokkal alig foglalkozhattunk. E bajon meg úgy próbáltam segíteni, hogy ki-ki tetszés szerinti dolgozatot mutathatott be írásban, melyet az illetővel külön beszéltem meg.”

„A harmad évesek közül [...] Huszti, a kit mindig Stiegelmar [Róbert] mellett emlegettünk, legnagyobb sajnálatomra végképpen a klassz. filológiához pártolt.”

1911. május 27.

„A II. éveseket, nagy számuk miatt, két csoportba kellett osztanom; így is 9–9 jutott mindegyikbe. [...] Különb a modern filológusok közül Eckhardt és Kasztner [Jenő] [...] a legjobbak.”

Francia: „Tíz kezdő tanítványom volt, kik a mindössze 4–5 hónapra terjedő idő alatt valami feltűnőbb eredményt nem értek el. Annál nagyobb elismeréssel kell kiemelnem Nes Tivadart (oláh fiú), ki e rövid idő alatt is annyira vitte, hogy jövőre bátran mehet a legjobb haladók közé.”

1911. december 18.

„Az I. évesekkel a kódex-irodalmat tanulmányoztuk. És pedig úgy, hogy annak egy-egy kitérített részletét egyszerre többen is feldolgozták s eredményeiket a heti egyik órában közölték. A másik órát rendszerint a kódex-irodalom együttes olvasásával töltöttük. A bemutatott dolgozatok tárgya s feldolgozóik:

- 1) A m. irodalom általános áttekintése 1526-ig. (Mindnyájan.)
- 2) Általános tájékoztató nyelvmelvéinkről (Bod [Károly], Hankis [János]).
- 3) Bécsi, Münchener, Apor, Jordánszky-kódex: a legrégebb bibliafordítások. (Eperjesi [Kálmán], Ulreich [Vilmos]).
- 4) Ehrenfeld-kódex: Sz. Ferencz-legenda (Guman [István], Eiszen [Tibor], Bárczi [Géza]).
- 5) Érdy- és Kazinczy-kódex: Sz. Elek, Barlám és Jozafát-legenda (Begyáts [László], Hankis, Endrei [Kálmán])
- 6) Margit-legenda (Jávor [Andor], Szegő [Gyergyai Albert], Begyáts, Guman, Hankis, Eiszen, Eperjesi)
- 7) Debreczeni és Érsekújvári-kódex: Katalin-legenda (Ulreich, Bod, Angyal [Béla])
- 8) Temesvári Pelbárt élete, munkái (Jávor, Eiszen, Endrei, Begyáts, Hankis)
- 9) Temesvári Pelbárt kódexeinkben (Jávor, Hankis, Szegő)
- 10) A Gesta Romanorum, s hatása irodalmunkban (Ulreich, Bod, Eiszen)
- 11) A Példák könyve; a példákról általában. (Jávor, Hankis, Bárczi)

Öt további dolgozat maradt a második félévre.

Legjobbakknak találom Hankist, Ulreichot, Szegőt. [...] Jó, de az elsőknél kevésbé alapos: Bárczi. [...] Az egész csoport munkája általában véve nagyon kielégítő s nem áll alatta a régebbi legjobb évfolyamoknak.

A II. évesek nagyobb arányú dolgozatokat készítenek (a XVI. század irodalmából) s épp ezért ritkábban kerül a sor egy-egy növendékre. [...]

A III. éveseket, nagy számuk miatt, két csoportra (klasszikusok és modernek) kellett osztanom. A klasszikusokkal a drámairodalmat, a modernekkel a lyrikusokat (legrészletesebben Petőfit) tárgyalom. [...] A modern csoportban most is Eckhart vezet: erős, reális érzék, pontosság, mindennek végére járó érdeklődés jellemzi. Balassi Bálintről dolgozik s már eddig is nagyon értékes eredményeket mutathat fel.”

1912. június 10.

„Az első évek tízen voltak [...]. Ezek közül Hankis a legbiztatóbb: ő dolgozott legtöbbet s legkövetkezetesebb rendszerességgel; igen jó filológus válhat belőle.”

A II. évek: „négyet emelek ki: Moravcsikot [Gyula], Koszó [János]t és Kántor [Lajos]t, kik igen különböző tehetségek (Moravcsik és Kántor inkább filológus, Koszó filozófiai studiumokat kedvel) és mind a hárman, sajnos, más szakra fognak specializálódni; negyedikül Firtost (Ferenc), ki páratlan szorgalmával tűnik ki s igen alkalmas oly munkára, mely türelmet és kitartást igényel: adatok összeböngészésére, kéziratok egybevetésére, unalmas könyvek elolvasására. Ezzel a ritka hajlandósággal már is értékes anyaggyűjtést végzett.”

III. évek: „A modernek közt Eckhart válik ki, nemcsak mint legelevenebb, legérdeklődőbb elme, hanem mert más-irányú műveltsége is nagyobb, mint a többié; éppoly örömmel s hozzáértéssel végzi a filológiai alapvetés munkáját, mint a kritikai értékelést. Ha francia sikerei (mint az másoknál már előfordult) el nem kapták: igen hasznos, derék tudós válhat belőle. [...] Németh Gyula már oly kizárólagosan nyelvész, de annak olyan őszintén az, hogy erősebb részvételre nem is erőltettem.”

1912. december 18.

Haladó francia: „Endrei és Szegő valamennyit felülmúlja (kivált Szegő) precíz ismeretekben, szorgalomban, önkéntes munkában.”

Magyar irod., I. év, „modern filológusok”: „Ez a csoport a 16. századi protestáns irodalommal foglalkozott.”

A „klassz. filológus csoport” „a kódexirodalommal foglalkozott.”

A II. évek közt „igen jók”: Hankiss, Szegő. „Ez a csoport 16/17. századi prózáírókat tanulmányozott.

A III. évek csoportja szépen s kellő érdeklődéssel dolgozik. Petőfivel foglalkoznak.”

1913. május 28.

„A távozó negyedévek általában szép eredménnyel vizsgáltak. Öten készülnek közülök vizsgára: Eckhardt, Illés [Gyula], Jákó [Károly], Kasztner és Kardos [Lajos]. Igen jóra való tanulmányokat készítettek valamennyien. De tudományos munkásságra leginkább Eckhardt és Kardos látszik hivatottnak. Eckhardt doktori értekezése messze meghaladja az efféle tanulmányok színvonalát; a Balassi Bálintról szóló irodalomban régi idő óta ez az első, valóban pozitívumokkal dolgozó, jelentékenyebb kritikai dolgozat. Kardos leleményesebb és életrevalóbb; Eckhardt alighanem tájékozottabb és alaposabb.”

Haladó franciák: „Legtöbbre vitte Szegő, ki bátran mehetne francia szakra is.”

1913. december 19.

„Az első évesek, nagy számuk miatt, két csoportban: a) *klasszikusok* [...]. Ez a csoport a mondákkal foglalkozott; a következő dolgozatok keretében: Énekmondók (kidolgozta: Szerecz [Alajos], Radulovics [Ránky Ágoston]); krónikák (Székely-Doby [Zoltán], Dornics [István]); Kézai (Sélley [Elek], Ardeleanu [Vince]); Anonymus (Lukács [Nándor], Székely-Doby); Képes Krónika (Dornics, Székely-D.), Ardeleanu); a hunmondák irodalma Petz Gedeon előtt (Szerecz, Radulovics); Petz Gedeon tanulmánya (mind); Sebestyén elmélete (Szerecz); a jövő félévre maradt: Bleyer elmélete (Sélley, Ardeleanu, Dornics).”

„b) *Modernek*”: „A kódexirodalommal s annak némely XVI. századi folytatásaival foglalkoztak.”

II. év: „Farkas [Gyula], Thanhoffer [Emil]: különösen szorgalmukkal s ambíciójukkal magaslanak ki.”

III. év: „Szegő, Hankiss és Endrei vezet. Hankiss eddig különösen filológiai pontosságban tünt ki: újabban esztetikai mérlegelésekben is a legkomolyabbak egyikének látszik.”

Francia: „Az első csoport francia népmeséket s verseket olvas; a második Sylvestre Bonnard-t.”

1914. június 12.

III. év: „Legkomolyabb tehetségnek most is Szegőt tartom közöttük, a legszorgalmasabbnak pedig Hankisst.”

1918. június 18.

„Az év legörvendetesebb mozzanata: harctéri növendékeink egy részének ideiglenes hazatérése. Mily örömmel vonultak be ismét könyvtárunkba! Természetesen, nem eresztették szabadjára mohó munka-kedvüket, hisz ennek a három hónapnak csak gyakorlati célja lehetett: megmenteni valami keveset a sajnos idővesztéségből: egy-egy szakdolgozat hirtelen nyélbe-ütése, egy-egy vizsga letétele. S talán nemcsak praktikus érdekből jobb így. E gépies munka után nem esett nekik oly nehezen az újból elszakadás, mint egy kedvök szerinti elmerülés közepén. Aki a harctérről jött, általában egészségesebb lelki állapotban van, mint aki fogságból került haza (bár az utóbbi változatot csak az egy Farkas képviseli); ez érthető is. A harctéren tépelődésre alig jut idő; ott még a pihenés idején is cselekvő légkörben élnek; sajnosan érzik az idővesztéséget ők is; összehasonlítják ők is a maguk kénytelen hátramaradását az itthoniak zavartalan boldogulásával; de felveszik a fonalat, kiki a maga természete szerint, ott ahol elhagyták: szelid nyugalommal (mint *Budaker* [Károly]), a fiatal erő ép önbizalmával (mint *Jausz* [Béla]), vagy praktikus resignatioval (mint *Ulreich*). [...]

Kétségtelen, hogy a harctérierk is, ha majd végleg hazajönnek, keresztül fognak esni egy válságos korszakon. A szervezet oly tartós megerőltetésére, s a harctér állandó lelki

feszültségére előbb-utóbb reakciónak kell bekövetkeznie az életmód változtával, és pedig annál erősebbnek, mennél mohóbban esnek majd neki a rég nélkülözött szellemi munkának. Szép feladatunk lesz akkor: egy sokat szenvedett fiatal nemzedék lelki egyensúlyának biztosítása, s tapintatos visszavezetésük a régi munkakörbe. De a felől nyugodtak lehetünk, hogy visszatértükkel a Collegium erkölcsi fajsúlyja lényegesen növekedni fog, s az a férfiaság és élettapasztalat, de főképp a békés tudományos foglalkozásnak az az érett megbecsülése, melyet magukkal hoznak, jótékony kihatással lesz nemcsak azokra, kiket éppen akkor itt találunk, hanem későbbi nemzedékekre, s minden bizonnyal a Collegium egész jövőjére.”

1918. augusztus 21.

„Mindössze három magyar szakos növendékem volt a nyári félévben. [...] A régi növendékek közül néhányan, francia nyelvismeretüket kívánván óvni és föléleszteni, – mások pedig – az újak közül – az idő mennél hasznosabb kiaknázására törekedvén: önként jelentkeztek francia kurzusra. Mindkét csoportban nagy örömem telt. A régiek [...] korántsem felejtettek annyit, mint hitték; ennek megállapítása szemmel láthatóan megnyugtatólag hatott rájuk.”

A kezdő francia csoport: “Megtanultak annyit e rövid idő alatt, hogy ha idejük és körülményeik engedik, most már magukban is folytathatják. Folytatni is akarják – a harc-téren. Csak legyen rá mennél több nyugodt napjuk.”

1920. július 15.

Jelentés a magyar irodalomtörténeti szakvezetésről

(1920. április – július)

„Az idő rövidsége s a növendékek más irányu (karhatalmi) gyakori elfoglaltsága az idej munkát eleve megnehezítette. Mindamellet az átlagos eredmény igen jó.”

I. év: „Kerecsényi [Dezső] munkára termett, világos fejűnek látszik; Hunyadi [Károly] szerény, dolgos, tanulékony; Féja [Géza] alighanem több, mint a mennyit mutat: higgadtsága, uralma az anyagon, s tiszta gondolatfejtése: ebben a korban kellemesen lep meg.”

„A szokás ellenére, de hogy háborús múlásztásaik pótlásában segítségükre legyek, a IV. évesekkel is tartottam az idén rendes órákat saját kérelmekre, a szokásos egyéne-nkénti megbeszéléseken kívül.”

1921. június 29.

„A klasszika filológiával való korábbi szakcsoportosítás (magyar–latin–görög) a vizsgálatok miatt annyira terhesnek bizonyult, hogy a szaktanárok javaslatára le kellett mondanunk annak erőszakolásáról. Ennek azonban káros következménye a magyar

szakos évfolyamok egyoldalúsága (a modern irányban), másfelől pedig a magyar irodalomtörténetnek, mint szaktudománynak szempontjából egy fontos ágnak (a hazai latin nyelvű irodalom vizsgálatának) succrescentia nélkül maradása. A túlterhelést okozó görögnek az elhagyásával, magyar–latin szakcsoportosítás mégis csak lehetővé volna teendő; minthogy pedig tapasztalás szerint e szakra többnyire olyanok jelentkeznek, kik modern nyelveket nem tudnak, lehetőleg a német nyelven már jól tudó jelöltek kellene e magyar–latin szakcsoport számára megnyernünk. Aminthogy a német nyelv tudását elengedhetetlen feltételnek kellene tekintenünk a magyar–francia szakcsoportbeliek számára is.”

II. év: „*Kerecsényi* igen robusztus tehetség: maga az erő, lelki egészség, józan gondolkodás, munkabírás és munkakedv.”

„*Bartha* [János], valódi nyeresége a Collegiumnak, díszje az egész csoportnak. E kis gyöngye, ideges fiatal ember maga a tudományos lelkiismeretesség, a szerény tudásvágy, éber és okos kritikai érzék, világos bánni tudás komplikált, nagy anyagokkal, s ennél fogva a higgadt, világos közlőképesség. Úgy látom, társai is nagyra becsülik, mi mindig sokat jelent.”

1922. július 6.

„Magyar irodalomtörténeti szakóráimon az alap- és szakvizsga anyagbeosztásához kellett igazodnom (mint mindig): vagyis a két első évfolyamban nem foglalkozhattam oly anyaggal, ami már túllépi az alapvizsga tárgykörét. Ennek az a már sokszor panasztolt félszegség a következménye, hogy a magyar irodalom régiebb, szegényesebb korszakára (1711-ig) két egész esztendő kell fordítanunk, míg újabb, végtelenül gazdagabb és sokfélebb feladatot kínáló korszakára csak egy esztendő jut, a III. év (minthogy a IV. évekkel már csak egyenként, szakvizsgai és doktori értekezéseik szempontjából foglalkozunk).

I. évfolyamom ekként a kódexirodalommal s a XVI. századi prózával, II. évfolyamom a XVI./XVII. századi költészettel foglalkozott. E két évfolyamban állandó gondom volt a módszeres bevezetésre, a szaktudomány alapproblémáinak, s lehetőleg történetének a megismertetésére is. – III. évfolyamom a Bessenyei–Kazinczy-korral foglalkozott stíltörténeti szempontból, mi kétségtelenül a legtöbb oldalú előtanulmányt, tehát a történeti anyagban alapos tájékozódást igényel, – azután pedig az 1772–1848 közötti kor epikus műfajainak fejlődésével, miben a kezdeményező költői egyéniségek műfaj-teremtő és szabályozó hatására voltunk különös figyelemmel. A két alsó évfolyam a tárgy természetétől megkivánt tudományos önfegyelmzésben szép haladást tett; a III.-ik pedig (vagy legalább több tagja) a jelzett problémák iránt, melyek már nemcsak tárgyismeretet, hanem a műízlés némi fejlettségét s finomabb irodalmi értékek mérlegelésére érzékenységet is megkívánnak, mondhatom, hogy elsőrendű munkát végzett.” „*Bartát* csak fokozottan dicsérhetem; a legkülönfélébb természetű irodalomtört. tanulmányokra egyaránt hajlamos; jelleme: komoly, tudós érdeklődés, egyéni szempont,

probléma-felismerés, velős, csinos előadás – és szerénység. *Kerecsényi*: ugyanaz, de valami erőteljesebb, vaskosabb változatban.”

„Volt egy *francia* csoportom is; ú.n. haladó (franciául második éve tanuló) csoport. Ezzel nehezebb prózai szövegeket olvastattam, de költeményeket is, oly beosztással, hogy a francia költészet korszakos, főbb fordulatairól legalább vázlatos irodalomtört. képet is nyerhessenek.”

1923. május 29.

I. év: „E csoportban Szabó Mihály az egyetlen, kiről már most teljes bizonyossággal merek szólni. Komoly érdeklődés, sok szempontú alaposág és erős, józan elme jellemezte minden munkáját. Soha felszínes, vagy hevenyészett munkával nem állt elő. Szorgalma nem pusztá iskolás becsvágy, hanem egészséges munkakedv, tudományos hajlam és céltudat jele. Tehetsége, azt hiszem, az irodalmi studiumoknak inkább nyelvi-filológiai, mintsem esztetikai oldala felé fogja hajtani.

Képességek tekintetében Keresztury [Dezső] alighanem legközelebb áll hozzá; de korántsem annyira egyensúlyozott, s a munkában sem oly nyugodtan körülbekintő. Egy-egy eredeti észrevétellel talán előtte jár Szabónak, viszont feltevésekre, idő előtti megállapításokra is hajlik; aktuális tárgyával komolyan foglalkozik ugyan, de a tágabb összefüggések nyomozásában nem egyszer a priori általánosítások csábításának enged. Több benne az önkényesség (s talán inventio), kevesebb a formák és modor iránti respektus, mint Szabóban. (Egyébként: titkos versíró is, ami irodalom-szakosok közt kelletlenül gyakoribb jelenség. Verseit láttam. Azokban is van kétségtelen jele a komolyabb és egyénibb gondolkodásmódnak; a mai kezdő lírikusok nagy többségével szemben pedig valami őszinte családias, sőt gyermetes kedély, ami bizonyos korai komorsággal különös módon társul).”

IV. év: „Kerecsényi, Bartha és Tóth Béla: tehetség és eredmények tekintetében is kimagaslóak. Szakvizsgái dolgozataik nem sablonos témák, hanem eddig kevésbé átvizsgált területen mozognak.

Bartha és Tóth stiltörténeti tárgykörben dolgoztak, s a magyar költői stílus egy-egy korszakos formáját (a Gyöngyösi-, ill. a Himfy-félét) tanulmányozták nagy kedvvel és hivatottsággal. Kerecsényi pedig figyelemre méltó adatgyűjtéssel és történeti érzékkel vetett nem-egy részletében újszerű világosságot a magyar irodalmi tudat kifejlése történetére. Valamennyi tanulmány között súlyra övé az első; a Barthaé egy szép és sokatígérő első részlet; a Tóth Bélaé aránylag legszűkebb körű, de tárgyhöz mérten igen sikerült, és eleven kidolgozása is. Ők hárman e dolgozatokkal oly útra léptek, melyen még érdemes nevet szerezhetnek maguknak a szaktudomány továbbvitelében. Ily irányú érdeklődésük egyszersmind annak is biztosítéka, hogy tanári pályájukon az irodalmi nevelés feladatát a történeti anyag életszerű felfogásával, vonzón és hatékonyan fogják tudni teljesíteni.”